

André F. Troost
**Als ik op zondag
wakker word**

Zicht op christelijk geloof

Boekencentrum

Goedemorgen!

Een ongebruikelijke groet aan het begin van een boek? Misschien wel, maar in elk geval is het voor mij een aardige inleiding om duidelijk te maken hoe ik dit boek heb bedoeld.

Met mijn belijdeniscatechisanten heb ik een winter lang nagedacht over al wat er op één zondagmorgen gebeurt. Vandaar de titel van dit boek: 'Als ik op zondag wakker word'. Stap voor stap hebben we ons afgevraagd: wat doe ik nu eigenlijk aan het begin van een nieuwe week? Hoe zou de wereld, die ik zie zodra ik mijn slaapkamergordijn open-schuif, tot stand zijn gekomen? En als God al de Schepper is van hemel en aarde, hoe zit het dan met zijn almacht?

Verder gingen onze gedachten: als je dan gelooft dat God bestaat, waarom zou dan speciaal het christelijk geloof het bij het rechte eind hebben? Hoe zit het met andere wereldgodsdiensten?

Goed, je besluit om naar de kerk te gaan. Maar waar hebben we eigenlijk die wekelijkse vrije zondag aan te danken? Ja, aan Jezus, maar wie was Hij eigenlijk? En als we dan naar de kerk gaan, wat treffen we daar dan aan? Wat verstaan we onder 'de gemeenschap de heiligen'? En hoe zit het trouwens met al die verschillen tussen zoveel kerken? Hoe is dat in de loop der tijden zo gegroeid? En wat moet je met allerlei sekten, die ook een beroep op je doen?

Na al deze overwegingen zijn we dan toch eindelijk in de kerk aangekomen. Wat valt daar allemaal te zien en te beleven? Welke mensen maken daar de dienst uit? Wat betekent 'liturgie'? En hoe is die Bijbel, waaruit gelezen wordt, tot stand

gekomen? Welk gezag heeft dat boek? En wat is de betekenis van zoveel andere dingen die we daar meemaken: doop en avondmaal, de gebeden, de lezing van de geboden? Dat je niet zult echtbreken en niet zult stelen, wat houdt dat in?

Zo beleven we heel intens één zondagmorgen. Bij alles wat we doen, zeggen en zingen, vragen we ons af: waarom is dit zo?

Op deze manier komt heel het christelijk geloof in korte lijnen aan de orde.

Ik hoop dat dit boekje bruikbaar is. Onvolledig is het zeker, hier en daar zeer beknopt. Voor belijdeniskringen en gesprekskringen heb ik achter in het boek gespreksvragen en aanwijzingen voor bijbelstudie opgenomen. Elk hoofdstuk wordt afgesloten met een gedicht; ik publiceerde deze teksten al eerder in diverse bundels die verschenen bij Boeken-centrum. Ik hoop dat de dubbele bedoeling van dit boek bij lezing een beetje duidelijk zal zijn: enerzijds het geven van informatie over kerk en geloof, in kort bestek, anderzijds een persoonlijk pleidooi om het te wagen met het evangelie van Jezus Christus, de Redder van de wereld.

Mijn hartelijke dank spreek ik uit aan de belijdeniscatechisanten, die door hun vragen en opmerkingen ervoor zorgden dat dit boek niet moeilijker werd dan nodig is. Ook dank ik prof. dr. C. van Leeuwen te Ermelo en dr. W. Verboom te Hierden/Harderwijk; zij waren zo vriendelijk het manuscript te lezen en te voorzien van deskundige aantekeningen, waarmee ik terdege rekening heb gehouden.

Verder ben ik dank verschuldigd aan mw. G.W. Kreeftenberg, die de drukproeven corrigeerde.

Tot slot nog dit: wie nadenkt over de titel van dit boek en meent dat geloven alleen iets is voor de zondag, vergist zich en is waarschijnlijk onvoldoende uitgeslagen...

Aanvulling

De eerste druk van dit boek verscheen al in 1989. Daarom zijn vanaf de herdruk in 2007 enkele aanvullingen opgenomen, onder andere in verband met de totstandkoming van de Protestantse Kerk in Nederland. Ook worden de bijbelteksten uit de Nieuwe Bijbelvertaling geciteerd. De verschillen tussen deze en eerdere drukken zijn echter zo gering, dat het gebruik van vorige drukken geen onoverkomelijke bezwaren kan opleveren.

In 1995 zijn de liedteksten die in dit boek na elk hoofdstuk staan afgedrukt, opgenomen in de verzamelbundel *Zingende gezegend*, uitgegeven door Boekencentrum.

André F. Troost

Inhoud

1. De schepping – 11
2. Gods almacht – 19
3. De wereldgodsdiensten – 28
4. Jezus – een nieuwe schepping – 36
5. De gave van de Geest – 44
6. De kerkgeschiedenis – 52
7. In de ban van een sekte – 61
8. Het ambt – 69
9. De liturgie – 77
10. De bijbelboeken – 86
11. Het bijbelgezag – 96
12. De preek – 104
13. De doop – 112
14. Het avondmaal – 120
15. Het gebed – 129
16. De geboden – 138
17. Het huwelijk – 148
18. Geld en goed – 156
19. De wederopstanding – 164
20. Gezegend gezonden – 173
 Schema Kerkelijke ontwikkelingen vanaf de
 Afscheiding – 181

1 De schepping

Een stralende zondagmorgen

Stel je voor: een stralende zondagmorgen! Je hebt heerlijk geslapen, je bent verrukkelijk uitgerust, de vogels fluiten het hoogste lied en de zon schijnt dwars door de gordijnen. Je staat op, trekt de gordijnen open en daar ligt in volle pracht een nieuwe week voor je! De bloemen laten hun mooiste kleuren zien – het is een dag om te vieren!

Je moet toch wel heel bot en onverschillig zijn, wanneer je op zo'n morgen niet stilstaat bij de vraag hoe dit alles tot stand is gekomen. Nee, zeker weten is er niet bij. Wat je ook over de schepping denken mag, het is altijd een vorm van geloven. Heeft een Schepper de wereld tot aanzijn geroepen? Is alles toevallig ontstaan? Zeker weten kun je het niet. Toch zoekt elk mens naar een verklaring. Je geeft je gewonnen aan een bepaalde levensbeschouwing. We kunnen niet zonder geloof. Zelfs degene die gelooft dat er 'niets' is, gelooft dat, zonder het te kunnen bewijzen.

Nu is het maar de vraag met wélk geloof je de wereld bekijkt. Onbelangrijk is dat namelijk beslist niet. Sterker: vrijwel alle beslissingen in mijn leven hangen af van de vraag welke levensbeschouwing ik erop nahoud. Zo komt op een zonnige zondagmorgen de vraag op mij af: die prachtige schepping, waar komt die vandaan, aan wie of waaraan hebben wij die te danken?

Geloven begint met verwondering.

Is er wel een God?

Toon Hermans heeft gezegd: 'De Schepper houdt een permanente expositie'. Dat is mooi gezegd, maar wie bewijst het?

Waarom zou alles niet toevallig zijn ontstaan, ontsprongen uit een oer cel, een kleine kern van leven? Wie zegt dat niet alles uiterst langzaam tot ontwikkeling is gekomen, in een miljarden jaren durende evolutie? Waarom zou ik in een God moeten geloven? Waarom zou de mens niet van de apen afstammen en de ene diersoort uit de andere zijn voortgekomen?

Waarom zou het atheïsme niet gelijk hebben: er bestaat geen God! Alles is zonder geloof in een Schepper ook wel te verklaren!

Waarom zou het agnosticisme geen recht van spreken hebben als het beweert: wij weten gewoonweg niets over de oorsprong van het leven, wij tasten volstrekt in het duister, wij weten niet of er een God bestaat.

Waarom zou de projectietheorie het niet bij het juiste eind hebben: wij projecteren onze menselijke verlangens en gedachten op de hemel, wij hebben graag een supervader, machtiger en liefdevoller dan onze aardse vader; wij ontwerpen zelf het beeld van een God die als een Vader voor ons zorgt.

De schepping een sprookje

Daar komt nog een vraag bij. Deze: is dat hele verhaal over de schepping, zoals de Bijbel het ons vertelt, niet een sprookje? Wetenschappelijk wordt het tegengesproken. Het is eenvoudig onmogelijk dat de aarde in een week geschapen is. Door duizenden wetenschappelijke vondsten wordt het ontkend. De aarde is veel en veel ouder dan de Bijbel ons doet geloven. En moet ik nu werkelijk geloven dat de vrouw is ontstaan uit de rib van de man? En dat de dood er in het paradijs nog niet was? Aten de leeuwen dan gras en de tijgers maïs? Maar als ze dat aten, dan werd het gras toch afgesneden en de maïs verteerd? Dan was er toch afbraak, vernietiging, dood? Het leven kan toch niet zonder een vorm van sterven bestaan? Heel de natuur leeft toch bij de gratie van de dood? Toch zegt de apostel Paulus dat door de zonde de dood in de wereld is geko-

men. Al met al: vragen te over – ook voor wie de Bijbel ‘van kافت tot kافت’ gelooft...

Het gedicht ‘Genesis’

Ik ben ervan overtuigd dat de Bijbel niet begint met een wetenschappelijk gefundeerd verslag aangaande de schepping van de wereld. Als dat zo zou zijn, zou ik mijn geloof al direct in de vuilnisbak kunnen stoppen bij de gedachte dat de Bijbel spreekt over ‘de einden der aarde’. Blijkbaar wist men in die tijd nog niet dat de aarde rond was! Men geloofde in die tijd nu eenmaal dat de aarde plat was, een soort schijf, waarover de hemel als een koepel was uitgespannen. Nu zou ik natuurlijk met recht kunnen zeggen: Zie je wel, de Bijbel klopt niet; wat ik in Genesis 1 en 2 lees, is niet in overeenstemming met de werkelijkheid! Toch is het flauw om zoiets te zeggen. Waarom? Omdat Genesis niet de pretentie heeft om wetenschappelijk verslag van de schepping te doen. Genesis begint met een gedicht: In het begin. De Bijbel opent met poëzie, met een dichterlijk credo, een geloofsbelijdenis.

Genesis: een geloofsbelijdenis

Welk geloof wordt er dan in Genesis beleden? Het antwoord op deze vraag moet luiden: het geloof in de machteloosheid van de afgoden en het geloof in de macht van Israëls God!

Het volk Israël heeft altijd te maken gehad met vreemde goden. In Mesopotamië heeft Abram te maken met de verering van de maangod. In Egypte wordt Israël geconfronteerd met de verering van de zonnegod en met de aanbidding van de Nijl. Zon, maan en sterren, vogels en vissen, dieren en rivieren, alom worden ze aanbeden en als goden gediend. Maar zie, midden tussen al die godsdiensten houdt dat kleine volk Israël vast aan een harts-tochtelijk geloof in de ene God van Abraham. Een stem riep hem naar Kanaän, weg van de aanbidding van de machten van de natuur. En dat geloof is nu verwoord in het gedicht waarmee Genesis begint. Niet zon en maan en sterren beheersen de aarde; niet de dieren en de rivieren bepalen de loop der tijden. De

ene God van Israël, die heeft alles gemaakt, de goden van de omringende volkeren inclus! In Genesis 1 en 2 vind je de scherpste religiekritiek die ooit geschreven is. Het begin van de Bijbel stelt de onmacht van de afgoden aan de kaak. Wij worden niet beheerst door de machten die in de schepping gegeven zijn; alles moet luisteren naar de stem van die Ene, die alles geschapen heeft: het licht, de lucht en het land.

Beeldende taal

In beeldende taal wordt verteld hoe God in zes dagen alles heeft geschapen. Eerst het licht, daarna de lucht, onder het uitspannel, de hemelkoepel. En dan, op de derde dag: het land, het droge. Nog drie dagen heeft God dan over om licht, lucht en land te detailleren. Lichtdragers worden in aanzijn geroepen: zon, maan en sterren. Er komen vogels in de lucht en dieren op het land. Er komen bomen en beesten – en uiteindelijk: mensen. Adam en Eva, samen zijn ze de beelddragers van God, samen weerspiegelen ze zijn toegenegenheid. Zij zullen de aarde bebouwen en bewaren, de wereld beheersen als goede stadhouders namens God. Zij krijgen een paradijs om in te wonen. Alles staat hun ten dienste. Slechts van één boom hebben ze af te blijven: die van de kennis van goed en kwaad. Met andere woorden: één ding moeten ze aan God overlaten – uit te maken wat goed is en wat kwaad. Ze zullen niet hun eigen wetten schrijven, maar gehoorzaam zijn aan wat Hij gebiedt. Zo niet, dan zal de chaos intrede doen, de dood en het verderf. Zo wordt in beeldende taal, als in een gelijkenis, gezegd dat God de mens geschapen heeft om in vrijheid te kiezen of we al dan niet naar Hem willen luisteren. Wij zijn geen slachtoffers van het noodlot. We zijn verantwoordelijk voor wat we doen met alle goede gaven uit Gods hand.

De zonde

Genesis vertelt ons echter ook, hoe de zonde in de wereld gekomen is. Een vreemde macht van buiten, een slang, beeld

van de satan, de tegenstander van God, een ongehoorzame engel, heeft kans gezien de mens te verleiden. Telkens weer blijkt: we willen met alle geweld zélf bepalen wat goed is en wat kwaad en 'eten' wat God verboden heeft. Geen wonder dat het gevolg is: een verloren paradijs. Méér willen dan God ons gegeven heeft, de grenzen van zijn speelruimte overschrijden, dat betekent altijd weer schaamte en schande, conflictstof en contactstoornis – heengaan in onvrede.

Zo vertelt het begin van Genesis ons in beeldende taal hoe het er ten diepste met de mens voorstaat. Wij zijn geschapen als kinderen van God, wij lijken van huis uit sprekend op onze hemelse Vader en nóg zouden wij zijn evenbeeld zijn, ware het niet dat wij telkens weer verkeerde keuzen doen en méér willen dan goed voor ons is. Trekt God daarom zijn handen van ons af? Nee! Het evangelie komt al in Genesis aan het licht! God laat niet varen het werk van zijn handen. Bij elk mensenleven, zo wordt wel eens gezegd, staat een bordje: 'Werk in uitvoering'. Gods plan met de wereld gaat nog altijd door!

Geloven in de Schepper

Nu, zo staan we dan op zondagmorgen voor het raam. We begroeten een nieuwe dag. Wat moet ik van al wat zich beweegt en leeft geloven? Hoe dan ook, de Bijbel, Israël, aarts-vader Abram en achter hem aan de hele kerk, nodigen mij uit om te geloven dat er een Schepper is, een hemelse Vader die alles en ook mij in handen houdt. Nee, bewijzen kan ik dat niet. Maar geloven in het tegendeel is minstens zo moeilijk. Ik denk aan de grote natuurkundige Isaac Newton. Hij kreeg eens bezoek van een zeer geleerde vriend, die niets moest hebben van het geloof in God. Vol bewondering keek hij naar een globe die op de schrijftafel van Newton stond. 'Zeg, wie heeft dat prachtstuk gemaakt?', vroeg hij belangstellend. 'Niemand', zei Newton. De geleerde dacht dat Newton een grap maakte en herhaalde zijn vraag, maar hij kreeg prompt

hetzelfde antwoord. De geleerde werd toen kwaad en zei: 'Je hebt niet met een kind te doen, ik wil weten wie deze globe gemaakt heeft.' Toen antwoordde Newton: 'Waarde collega, je vindt het dwaas dat ik je wijs wil maken dat deze globe geen maker heeft. Maar ik vind het nog veel dwazer dat jij mij wilt wijsmaken dat de grote en schone schepping geen Schepper heeft.'

In dit verband moet ik ook denken aan een kernfysicus, die eens aan de grote geleerde Albert Einstein vroeg, kort voor zijn dood: 'Is het heelal, zoals u dat kent, denkbaar zonder een Schepper-God?' Einstein antwoordde: 'Als dit universum in heel zijn miljoenvoudige orde en precisie het resultaat van een blind toeval zou zijn, dan is dat net zo geloofwaardig als wanneer een drukkerij explodeert en vervolgens alle drukletters weer op de grond terecht komen in de voltooid en foutloze vorm van het Duden-woordenboek'. En dan moet men weten dat het Duden-woordenboek te vergelijken is met onze 'Dikke Van Dale'!

Nee, het is zo gek nog niet te geloven in een God die de Schepper is van hemel en aarde. Wie in verwondering stilstaat bij de schoonheid van de schepping, kan zich alleen maar verbazen over al wat hij ziet. Het is deze verwondering die ons ertoe brengt om, met Israël, te geloven dat er één God is, die dit alles heeft geschapen. 'Ik geloof in God, de Vader, de Almachtige, de Schepper van hemel en aarde.' Bewijzen kan ik niets. Maar ik mag het geloven en dat geloof bewaart mij voor een kosmische eenzaamheid. Er is er Eén die ons kent en ons omgeeft, die ons leven heeft gewild en niet loslaat wat Hij eenmaal is begonnen.

Dat eens de Heer zal komen
in deze wereldtijd
en langvervlogen dromen
vertaalt in werk'lijkheid,
de volkeren zal dopen
in liefde en in recht –
daar mogen wij op hopen,
Hij doet al wat Hij zegt.

Dat eens de Heer zal komen
met allen, groot en klein
die door de dood ontnomen
allang gestorven zijn,
om ieder vrij te kopen
die dan nog wordt geknecht –
daar mogen wij op hopen,
Hij doet al wat Hij zegt.

Dat eens de Heer zal komen
en heel de schepping juicht,
de bloemen en de bomen,
de zon, de maan zich buigt,
de wolf het lam leert lopen,
de leeuw niet langer vecht –
daar mogen wij op hopen,
Hij doet al wat Hij zegt!

Gespreksvragen en aanwijzingen voor bijbelstudie

Lees en bespreek: Genesis 1-3

1. Scheppingsgeloof en evolutiegedachte – in hoeverre zijn die twee water en vuur?
2. Onze opdracht is: de aarde te bebouwen en te bewaren. Wat komt er van die opdracht terecht? Waar liggen in onze tijd de grootste problemen? Denk ook eens aan de milieuproblematiek!
3. Houdt het geloof in God als de Schepper van hemel en aarde ook in dat je geloven mag dat elke vorm van leven door God is gewild, ook bijvoorbeeld een kind dat door verkrachting is verwekt of een kind dat zwaar gehandicapt ter wereld komt?

Met zijn belijdeniscatechisanten heeft de schrijver nagedacht over de vraag wat er allemaal op één zondagmorgen gebeurt. De vragen komen al op je af op het moment dat je het gordijn van je slaapkamer opendoet.

Hoe is onze wereld tot stand gekomen?

En als God de Schepper is, hoe zit het dan met zijn almacht?

En waarom zou het christelijk geloof het eigenlijk bij het rechte eind hebben?

En als je besluit om naar de kerk te gaan, wat tref je daar dan aan?

Hoe zit het overigens met al die verschillen tussen zoveel kerken?

En dan de Bijbel, waaruit in de kerk gelezen wordt, hoe is die tot stand gekomen en welk gezag heeft dat boek?

Zo behandelt dit boek alles wat op één zondagmorgen op je af komt. Door de verhalende manier van schrijven is dit boek geschikt voor persoonlijk gebruik, maar door de gespreksvragen ook voor belijdeniscatechisanten en gesprekskringen.

In deze tiende, herziene druk zijn enkele aanvullingen opgenomen, onder andere in verband met het ontstaan van de Protestantse Kerk in Nederland.

Dr. **André F. Troost** werd in 1948 geboren te 's-Gravenhage.

Hij was predikant voor het jeugdwerk in Brabant (Classis Heusden) en gemeentepredikant in Asperen, Ermelo, Zunderdorp en Heusden.

Ook was hij jarenlang predikant met missionaire opdracht in Amsterdam (Diensten met Belangstellenden in de Engelse Kerk aan het Begijnhof).

Hij publiceerde onder andere diverse bijbelse dagboeken en bundels met kerkliederen.

www.uitgeverijboekencentrum.nl

ISBN 978 90 239 1587 4

9 789023 915874

NUR 707